N°. 35. # DE GRONDWET. 1853

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

WOENSDAG 6 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks „ 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië,
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 60, Ned. Cour.

BERIGT.

Wij ontvangen aanhoudend van verschillende kanten klagten over de ongeregelde ontvangst onzer Courant. Bij de verzending der Courant wordt nogtans de meeste regelmatigheid in acht genomen, zoodat de niet-ontvangst op den geregelden tijd aan de administratie der Postkantoren moet geweten worden.

Bij verdere onregelmatigheden verzoeken wij, daarvan te worden ingelicht, met toezending der kruisbanden, om alsdan het verpligte onderzoek te doen en onze klagten in te dienen, daar waar zulks noodig zal zijn.

De Moluksche Archipel.

I.

De toestand.

In de merkwaardige zitting der Tweede Kamer, van 23 December 1850, werd, door de oppositie tegen het tegenwoordige Koloniale stelsel, onder anderen ook ten sterkste aangedrongen op hervormingen in de Molukkos. De toestand der bevolking dezer schoone, maar door eene kortzigtige en onmenschelijke staatkunde diep rampzalige eilanden, werd naar waarheid en zonder overdrijving voorgesteld; als de oorzaak van dien toestand werd het monopoliestelsel aangewezen, dat er nog altoos met kracht wordt gehandhaafd; en in 't belang der ongelukkige eilanders, voor een groot gedeelte Christenen, werd eene afschaffing van dat stelsel verlangd.

Maar de voorstanders dezer hervormingen haalden zich bij die gelegenheid, van de zijde der verdedigers van het stelsel, bittere verwijten op den hals. De heer Baud, de strenge, hardnekkige, onverbiddelijke handhaver van al wat in Indië bestaat, hoe jammerlijk ook dikwijls de uitkomsten mogen wezen, stond ook weder vooraan in de rijen van hen, die de bolwerken van 't geen onze vaderen in de Molukkos hebben gestigt, in hunne hoede namen; en de Minister van Koloniën, de heer Pahud, was bij die gelegenheid, als altoos, de trouwe maar flaauwe echo van zijnen mentor en meester.

„De ons hier gegeven schildering," zeide de heer Baud, „van de ellende der ingezetenen van de Molukkos, is waarlijk overdreven en met dezelfde tint gekleurd, waarvan straks gesproken is. Er is geen land, waar de natuur milder voor de bewoners is dan de Molukkos. Het voorname voedsel der bewoners van die eilanden is de sago. Deze groeit in het wilde. Langs de kusten vindt men onmetelijke sagobosschen, die als gemeen eigendom worden beschouwd. Men hakt de boomen om, men haalt er de pit uit, en men heeft het algemeene volksvoedsel, de sago. Ik kan dus niet gelooven, dat het stelsel dat daar bestaat, waarbij de ingezetenen vrijgesteld zijn van alle belasting, werkelijk zulke ellende kunnen voortbrengen in een land, waar het volksvoedsel voor iedereen verkrijgbaar is, die slechts de moeite wil nemen, het in te zamelen."

Volgens den heer Baud was alzoo de Molukkos een der gelukkigste landen van de wereld, een echt luilekkerland, waar men het „volksvoedsel" slechts voor het nemen had, en „de ingezetenen zijn vrijgesteld van alle belasting!" En de heer Pahud had bij dit alles niets te voegen! En de heer Pahud hoorde met blijkbaar welgevallen deze schoone schildering van het gelukkige land! „Bij gelegenheid van de aanstaande herziening van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indië, zouden de thans voor de Molukkos bestaande verordeningen van zelf in overweging komen." Doch de heer Pahud meende niet, dat er iets van belang behoefde gedaan te worden.

En ziet! nog geen drie jaren later slaat plotseling de heer Pahud een anderen toon aan. Te midden der agitatie, waarin 't geheele land verkeert, door de Pauselijke aanmatigingen, — of liever door het gebruik, dat men op eene zeer behendige wijze daarvan gemaakt heeft; in een oogenblik, dat men voor niets anders ooren heeft, dan voor bisschoppen en adressen, dan voor 't geen met „de hoog gestegen bekommering" en met „de onmiskenbare spanning der gemoederen" in verband staat; op een tijdstip, dat de oogen van alle, bevoegde en met bevoegde onderdanen uitsluitend gevestigd zijn *op de wet*, die „eene billijke bevrediging moet verschaffen aan een groot gedeelte der natie" — komt de heer Pahud eensklaps de mare verkondigen, dat de Molukkos in een toestand verkeeren, die volstrekt voorziening vereischt, en dat daarmede geen oogenblik mag worden gedraald!

De troonrede had verklaard, dat in deze buitengewone zitting „alleen die ontwerpen van wet zullen worden aangeboden, welke onderwerpen betreffen, die eene *spoedige* voorziening eischen." En onder die wetten behoort er *ééne* door den heer Pahud gesteld, en, gelijk de koninklijke boodschap luidt, strekkende, „tot opheffing der in den Molukschen archipel bestaande beperkende bepalingen, met opzigt tot den handel en de scheepvaart aldaar."

In 1850 was de toestand volstrekt niet van dien aard, dat toen eenige voorziening vereischt werd; en nu zegt de heer Pahud in de memorie van toelichting: „In een land, waar de middelen van bestaan, in een betrekkelijk kort tijdsbestek, wegkwijnen, en de bevolking, boven door ziekten en rampen buiten het bereik van menschelijke magt, zoo als nu onlangs, herhaaldelijk geteisterd wordt, moet zij worden gebragt *in eenen toestand, als die, welke in de Moluksche eilanden wordt waargenomen.*"

Thans mag geen oogenblik worden gedraald! De heer Pahud verzekert, „dat *nieuwe drangredenen* zich hebben voorgedaan, welke de overtuiging hebben verschaft, dat staatsbelang en billijkheid jegens de in- en opgezetenen der Moluksche eilanden medebrengen, den voorgenomen maatregel tot leniging en herstel niet langer uit te stellen. De Moluksche eilanden zijn *op nieuw* door ziekte geteisterd geworden, en laatstelijk hebben hevige zee- en aardbevingen groote verwoestingen aangerigt, en belangrijke schade berokkend, tot welker leniging de regering *onverwijld en krachtdadig* de ondersteunende hand wenscht te reiken."

En zijn in deze woorden eene poging, om de inconsequentie van 't gedrag van den heer Pahud in 1850 en in 1853 te vergoelijken, maar 't is eene zeer ongelukkige poging. Alleen op hen, die met de geschiedenis der Molukkos *geheel* onbekend zijn, kan zij eenigen indruk maken.

De toestand van die rampzalige eilanden was drie jaren geleden volkomen dezelfde als nu, en is nu nog veel erger dan dertig jaren geleden. Ze waren toen evenzeer „door ziekte geteisterd", en zelfs toen nog meer. De zee- en aardbevingen, „die zulke groote verwoestingen hebben aangerigt", zijn (wij erkennen het gaarne) een tijdelijke en plaatselijke tegenspoed, maar de ellende der bevolking is veel grooter en de bron dier ellende ligt veel dieper. Zij is twee eeuwen lang stelselmatig uitgeperst. De rijke en kostbare voortbrengselen van het land mogt zij slechts op aangewezen plaatsen voor hare meesters verbouwen, en moest zij tegen eenen spotprijs aan hare meesters leveren. Afgesloten van de geheele wereld, werd ze meedoogenloos door de wreedste en bloedigste middelen in een staat van slavernij gehouden, en alléén bestuurd, om hare overheerschers rijk te maken. Ofschoon door onze vaderen tot het Christendom gebragt, werd ze in de laatste vijftig jaren, wat haren zedelijken toestand betreft, bijna geheel aan haar eigen lot overgelaten. Zoo is dit volk, oorspronkelijk, toen de Europesche vlag het eerst in deze zeeën verscheen, een der gelukkigsten en op een betrekkelijk hoogen trap van Indische beschaving, thans tot eenen graad van uitputting en stoffelijke en zedelijke armoede vervallen, die alle begrip te boven gaat.

Gij gelooft ons en onze vrienden niet? Gij gelooft nog altoos den heer Pahud van 1850, niet den heer Pahud van 1853? Gij gelooft den heer Baud, wanneer hij de Molukkos als een Eldorado afschildert? Welnu hoor dan, wat de baron van der Capellen, toen hij in 1824 de Molukkos bezocht, in eene publicatie tot die volkeren sprak:

„Wij hebben ons door eigen oogen willen overtuigen, of de berigten die ons op onzen last door anderen gegeven zijn, en of de meening, die wij zelf ons van uwen toestand gevormd hadden, met de waarheid overeenstemden.

„Wij hadden gewenscht, dat dit anders ware geweest; maar wij hebben, tot ons diep leedwezen, *uw lot beklagenswaardiger gevonden, dan wij ons hadden kunnen voorstellen.*

„Gij zijt arm, terwijl de Voorzienigheid de rijkste voortbrengselen aan uwen grond heeft geschonken. Gij zijt afhankelijk van alle andere volken, terwijl gij de vruchten van eigen vlijt en nijverheid niet hebt leeren kennen. Gij slijt uwe dagen in onrust, in gedurige twisten en oneenigheden onder u zelven en met uwe naburen, omdat gij de weldaden van rust, regt en regtvaardigheid niet kunt waarderen. Gij haat en miskent het wettig gezag der hoofden, uit uwe oude geslachten gesproten, omdat hunne belangen niet de uwe zijn.

„Gij drijft een gevaarlijken en schadelijken sluikhandel, omdat gij de veiligheid en voordeelen van eenen vrijen handel niet hebt ondervonden. *Gij hebt eenen afkeer van allen arbeid, omdat gij het denkbeeld van dwang en verpligting daarvan niet kunt afscheiden.* Gij zijt ten prooi van de roofzucht der laaghartigste volken, die uwen moed en uwe krachten zouden vreezen, zoo gij dezelve wist te verdedigen.

„Menigvuldig en groot zijn deze rampen! Vele oorzaken hebben daartoe bijgedragen, *waaraan echter gij zelven grootendeels onschuldig zijt.* Wij weten dat, en zullen het den Koning, uwen en onzen Heer, doen vernemen!"

Zoo was het lot der Molukkos in 1824, volgens de verklaring van den Gouverneur-Generaal zelven. En thans, in 1853 erkent de Minister van Koloniën, in 1850 met den heer Baud homogeen! dat die toestand nog geheel dezelfde, ja in vele opzigten verergerd is! Zou de heer Baud alleen zijne in 1850 verkondigde leer hardnekkig volhouden? Of zou het hem thans berouwen, de oorzaak te zijn, dat niet toen reeds door de Tweede Kamer meer belangstelling in het lot van duizende natuur- en geloofsgenooten is betoond, en de Minister gedrongen werd, „maatregelen te nemen tot leniging en herstel"? Zou het hem leed doen, dat door zijne schuld de arme bevolking op nieuw drie jaren lang stelselmatig in dezelfde ellende is gelaten?

In alle geval heeft op dit oogenblik de oppositie in zoo verre gezegevierd, dat *nu* door het Gouvernement erkend wordt, hoe drie jaren geleden zij, en zij alleen waarheid sprak, toen zij den toestand der Molukkos diep rampzalig noemde.

Maar zij deed nog meer. Zij wees *het monopoliestelsel* aan als de voorname oorzaak der ellende. Ook dit werd haar door de heeren Baud en Pahud betwist. Er bestond zelfs, volgens hun optimisme, geen monopolie meer!

„Ik geloof" zeide de heer Baud, „dat het woord monopolie hier is, wat de Engelschen *a misnomer* noemen."

En ook nu nog beweert de heer Pahud, als de trouwe echo, in zijne memorie van toelichting: „dat het thans gevolgde stelsel, met opzigt tot de teelt der specerijen en levering aan het Gouvernement, bezwaarlijk met den naam van monopolie kan worden bestempeld."

In een volgend artikel zullen wij deze sophismen ter toetse brengen, en naar de oorzaken van den toestand der Molukkos een onderzoek doen.

Nederlanderachtigheden en Grondwet.

De *Arnhemsche Courant* bevat [illegible] het volgende. [illegible]

De *Nederlander* [illegible]

„Aan het adres der [illegible]

dag" hulde gebragt. Door het *Handelsblad*, de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, de *Arnhemsche Courant*, de *Grondwet* enz.

„WIJ zouden, indien WIJ tot de Eerste Kamer behoorden, *ongerust* zijn.

„WIJ zouden ons afvragen: „Waarmeê heb IK, van dergelijke lofredenaars, goedkeuring verdiend?"

Zeer juist opgemerkt. Indien de Eerste Kamer een echt groeniaansche Kamer en een groeniaansch adres van antwoord had opgesteld, zij zou reden hebben ongerust te zijn en aan zich zelve te twijfelen, wanneer haar over dat adres "dag aan dag" hulde werd gebragt door het *Handelsblad*, de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, de *Arnhemsche Courant*, de *Grondwet* enz.

Gelukkig, dat deze reden van ongerustheid niet bestaat. *De Nederlander* stelt dan ook slechts eene hypothese: „*Indien* wij (Groenianen) tot de Eerste Kamer behoorden." Maar WIJ (Groenianen) behooren *niet* tot de Eerste Kamer. En WIJ (Groenianen) behoeven ons dus ook niet met „ongerustheid" af te vragen: „Waarmede heb IK" — (GROEN?) „van dergelijke lofredenaars, goedkeuring verdiend?"

De Nederlander make zich niet bij voorraad onnoodig angstig. *Indien* eene groene Eerste Kamer een groen adres stelde, hij kan verzekerd wezen, dat er niet "dag aan dag" hulde aan zou worden gebragt, door „dergelijke lofredenaars" als het *Handelsblad*, de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, de *Arnhemsche Courant*, de *Grondwet* enz.

Gelijk wij vroeger deden omtrent groote vraagstukken van den dag, beginnen wij heden, bij uittreksels, ook mede te deelen het gevoelen van andere couranten over de voorgestelde wet, zonder dat wij daarom geacht willen worden, door de opname dezer uittreksels, voor hun inhoud verantwoordelijk te zijn.

De Nederlander is, gelijk wij, van meening, dat men bij de beoordeeling van de wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, niet voorbarig behoort te zijn.

Wij lezen dan ook heden, in de *Nederlander*, het volgende:

„Zoo *werd de Wet*, welke de hoofdbedoeling der tegenwoordige bijeenkomst van de Staten-Generaal is, ter tafel gebragt.

„Wij wenschen in het beoordeelen niet voorbarig te zijn.

„Dit slechts mogen wij, ook voor dat wij de Wet behoorlijk ingezien, doen opmerken: het steunpunt tegen het ultramontanisme moet *minder* in wetten, dan in verlevendiging, onder elke gezindheid, eener *nationale vaderlandsliefde* worden gezocht."

„*De Stem*" het orgaan van de Christelijke afgescheidene gemeenten in Nederland heeft zich gehaast, om in een buitengewoon Nommer mede te deelen het wetsontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

De redactie laat aan den tekst de volgende korte beschouwing voorafgaan:

„Genoemd wetsontwerp is van zoodanigen inhoud, dat het met eene groote bedachtzaamheid, door onze Gemeenten diende overwogen te worden. Letten wij op het volgende:

„Art. 1 in aanmerking nemende met de toelichting, zal de Kerk dan niets mogen doen in haren inwendigen boezem, dan met goedkeuring des Konings: geene tucht uitoefenen, geen predikant beroepen en ontvangen, geene Synode beleggen en geen voorzitter derzelve benoemen?

„Wie is dan het hoofd van de Kerk? de Heere Jezus of onze Koning?

„Art. 2. Zoude de Regering ook ons willen noodzaken tot zulk een *teed gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat*.

„Zoude dan de Staat ook eerst willen zweren, dat hij in geenen deele wetten zal maken tegen Gods woord?

„Art. 6. Moeten onze standplaatsen van af 3 November 1848 en in het vervolg, door den Koning worden goedgekeurd! Wij, die van af 1834 zijn mishandeld door vroegere regeeringen, en van 1848 af tegen de Grondwet teruggezet van de voorregten in art. 168*b* der Grondwet toegekend?

„Zoo de Gemeenten bezwaar tegen genoemd wetsontwerp vinden: dat zij dan die bezwaren spoedig met een eerbiedig en krachtig adres aan den Koning en gelijktijdig daartoe ook een van gelijke strekking aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toezenden, met beiderzijdsche kennisgeving van de onderscheidene verzendingen."

De *Echo Universel* geeft heden, 8. a. aldus terug den algemeenen indruk, dien dit blad van de lezing der Wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen heeft ontvangen:

„Ongelukkig Nederland! uw lot was te gelukkig, te benijdenswaard! Op eens grijpt een handvol eerzuchtigen het eerste voorwendsel het beste aan, om een loyaal en eerlijk gouvernement omver te werpen, een gouvernement, dat uw welzijn en uwen roem trachtte te bevestigen; en roept verdeeldheid de tweedragt der hartstogten, met een blinden haat, alle denkbeelden van waarheid en regt, en nu verklaart een ministerie, dat door de agitatie van die eerzuchtigen aan het roer is gekomen, dat op die hartstogtelijkheid, op die haat steunt, den oorlog aan de vrijheden van de natie.

„Men wist wel, dat het vrijheiddoodende plannen koesterde; men wist wel, dat het de hervormingen van 1848 belaagde; dat het naarne ..., wat aan de reactie ... het ... voor ... te ... het ... Men kon ... die ... zou ... het ... de ... dat ... waartan ... de ... tegen ... aan de Kerk ... wier ... wederstand tegen al hetgeen Haar verdrukt en ketent, duizendmaal sterker is dan alle werktuigen van den dood, dan alle bajonetten, dan alle kerkers van een alvermogend bestuur.

„O! Gij weet niet wat gij ons land voorbereidt door uw dwaas ontwerp van toezigt, dat van repressief, preventief zou worden, en u de magt zou verleenen om inderdaad de vrijheid te vernietigen, die de Grondwet te regt aan de verschillende godsdienstige gezindheden toestaat! Gij eischt eene supprematie, die de Kerk somtijds met het geduld van eene martelares verdraagt, maar die Zij steeds met eene eenheid en eene volharding bestrijdt, die geene menschelijke magt kan vernietigen of tegenhouden. Hoe meer gij Hare klagten zult versmoren, hoe meer gij uwe kerkers zult openzetten voor hare openbare of stilzwijgende protesten, des te meer zult gij haren invloed verbreiden, des te heviger zult gij den ijver van hare kinderen doen ontvlammen, des te spoediger zult gij de schaduw van de magt, waarover gij beschikt, zien verdwijnen. In den strijd van het burgerlijk gezag met de magt, die het geweten beheerscht, kan de overwinning voor één oogenblik aan de zijde van den ijzeren arm van den Staat zijn; maar op den duur verstompt het staal, vergaan de ketenen tot stof; maar het geweten alléén leeft eeuwig, en dus ook de magt, die het beheerscht, het leidt, het rigt en het den weg naar den Hemel toont!"

Wij lezen in *de Tijd*:

Groot was de verontwaardiging, die zich van ons meester maakte bij de eerste vlugtige lezing van de vervolgzieke wet tot vernietiging van de vrijheid en tot vestiging van de afhankelijkheid der kerkgenootschappen, als ondergeschikte dienaressen van de heeren ministers, die gelijk Louis XIV, vermeenen, dat *zij* de *Staat* zijn. Een herhaald onderzoek der verfoeijenswaardige voordragt, heeft dien eersten indruk, zoo mogelijk nog verergerd. Want het Napoleontiesch ontwerp gaat oneindig verder, dan eene eerste kennisneming kan doen vermoeden.

Men heeft de wet, waarbij, door middel van de zoogenaamde vrijwillige leening, 127 millioenen van onze natie werden afgeperst, *eene monsterwet* genoemd. Wij gelooven, dat de naam van *monsterwet* wel beter past aan het gedrogt van willekeur, dat het ministerie, bij monde van den heer van Hall, den moed heeft, wij willen niet zeggen de onbeschaamdheid ... ...

... En toch, zouden wij geen regt hebben om het woord onbeschaamdheid te bezigen? Men draagt eene wet voor, die is aangekondigd als moetende de vrijheid en zelfstandigheid der kerkgenootschappen regelen. Intusschen, waar blijft in deze monstrueuze voordragt, de vrijheid en zelfstandigheid der kerkgenootschappen? Zij worden gekonfiskeerd voor het *bon plaisir* der ministers, die zich verschuilen achter het woordeke *Staat*, dat eene *abstraktie* is, en hier, niet anders beteekent en nooit anders beteekenen kan dan den wil van de aan het roer zittende ministers. Als men in de voordragt leest, dat *de Staat* dit en dat behoeft, dan is het alsof men daar las: wij, ministers, willen dat de vrijheid in verdrukking, en de onafhankelijkheid in slavernij verkeere. Daar komt alles op neer.

Met der daad, als men de met schandelijke slordigheid, en tevens met eene in het oog loopende, daaraan geëvenredigde, sluwheid gestelde, monstervoordragt aandachtig nagaat, dan ontdekt men daarin een georganiseerd systeem van verdrukking, dat het geheele wezen van het kerkelijk en godsdienstig leven aangrijpt, met uitzondering alleen van het *dogma*, dat wel niet ongehinderd blijft staan, maar toch niet direkt wordt aangevallen, omdat zulks buiten het bereik van de willekeur ligt.

En niet zulk een systeem van verdrukking komt men voor den dag, als dienende het om het Napoleontiesch systeem, dat op onzen bodem gevloekt is, te vervangen, middelerwijl men datzelfde systeem in geen anderen vorm vernieuwt en verergert, zonder acht te geven op de vrijheid en zelfstandigheid der kerkgenootschappen, die de Grondwet uitdrukkelijk tegen elke Napoleontische overheersching heeft gewaarborgd.

Is eene bittere verguizing van het regt! Maar de natie laat zich niet bespotten! De verblindheid, die thans bij een deel der bevolking heerscht, moge groot zijn; zoo groot is die verblindheid, niet, dat het volk van Nederland zijne vrijheid verkoopen zal.

Neen, zoo ver is het niet gekomen, God dank! dat het protestantsch gedeelte van onze bevolking handen en voeten aan het ministerie aanbiedt, om ze door de regering te laten kluisteren, mits het gouvernement ook de Katholieken in boeijen slaat.

En mogt ook al een klein gedeelte van de bevolking in de jongste beweging tot zoo laag zijn afgedaald, dat zij naar boeijen haakt, omdat die boeijen ook andere landgenooten zouden knellen; dat zij ondragelijke ketenen kust, omdat diezelfde ketenen tevens voor gehate mede-christenen gesmeed zijn, kan en zal het meerendeel der bevolking gedoogen, dat een van Hall bestaat datgene te doen, wat het niet dan van een Napoleon heeft willen dulden, onder den magtiging druk van zijne onverwinbare legerbenden? Nooit.

Maar gaan wij nog verder. Veronderstellen wij zelfs het onmogelijke. Mogt het vrijheidsgevoel ten onzent zoo diep gezonken zijn, dat bijna de geheele protestantsche bevolking uit een mond den regeering toeriep: „Doet wat gij wilt, wordt despoten, verdrukt ons, mits gij slechts met ons ook de Katholieken verdrukt!" Dan nog zoude men stuiten op den onwil der Katholieken. Och ja, zoude men beginnen met ons ketens aan te leggen. Maar die ketenen, wij, Katholieken, wij zouden ze niet lang dragen, wij zouden ze verbreken, wij zouden ze verbrijzelen, en met de brokstukken het ministerie omverwerpen, dat het zou hebben gewaagd, ze ons aan te doen.

De tijd is voorbij dat een ministerie zonder ons en ten spijt van ons regeert. De Katholieken kennen hunne kracht en zullen haar doen gelden. Als het gouvernement er al in slagen mogt, hetgeen niet is te verwachten, om eene verdrukkingsgezinde meerderheid in de Kamers te vormen, dan zou het niet meer kunnen dan eene vervolgingswet maken op het papier. Mogt men haar willen uitvoeren? Maar wie zou dat durven? De taak, waarvoor lord Russell, het hoofd der Whigs, gestrand, zelfs de Tory's is terug gedeinsd, zou die een ministerie van Hall kunnen ondernemen?

Maar de Katholieken staan niet alleen in den strijd tegen de gehate wetsvoordragt. Duizende Protestanten zijn met ons. Duizende Protestanten van allerlei kleur, zelfs bewegingsgezinde Protestanten, zullen en moeten zich bij ons aansluiten; omdat de vrijheidsliefde nog in hunne harten leeft, en een juk van overheersching hun niet minder een gruwel blijft, al is het dat het tevens aan Katholieken wordt opgelegd.

Buitenland.

ENGELAND.

De Kroonprins, die aan de mazelen leed, is aan de betere hand.

— De Koning en Koningin van Hannover zijn naar HD. Staten teruggekeerd.

PORTUGAL.

Men beraamt thans, onder leiding van den Koning, de noodige maatregelen, om in 1856 eene tentoonstelling van nijverheid te Lissabon te houden.

SPANJE.

Den 30 Junij zou te Madrid eene ministerraadsvergadering worden gehouden, om over de voorname aangelegenheden van den dag tot eene beslissing te komen, te weten de bijeenroeping van de Cortes, de terugkomst der koningin moeder en de ... ... opvoering en de goederen van den Prins de la Paz.

TURKIJE.

Het ontbreekt weder niet aan een aantal meer of min gewigtige, en meer of min elkander wedersprekende berigten over het Russisch-Turksch geschil.

Vooreerst deelen wij hier mede den tekst van het jongste antwoord, door Reschid-Pacha aan den graaf van Nesselrode gezonden. Dat stuk onderscheidt zich allezins door hoffelijkheid en zucht tot bemiddeling, en luidt aldus:

„Mijnheer!

„Ik heb mij beijverd onder de oogen van Z. M. den Sultan mijn doorluchtigen meester, de depêche te brengen, welke Uwe Exc. mij de eer hebt aangedaan den 19 Mei jl. aan mij te rigten.

„Z. M. de Sultan heeft altijd en bij elke gelegenheid de meeste hoogachting betoond voor Z. M. den Keizer van Rusland, dien hij als zijn opregten bondgenoot en als zijn welmeenenden nabuur beschouwt. De verhevene Porte, die de grootmoedige bedoelingen des keizers geenszins betwijfelt, heeft een diep leedgevoel over de verstooringen, die ongelukkigerwijze in de betrekkingen is gekomen, omdat men welligt de wezenlijke onmogelijkheid niet begreep, waarin Z. M. zich bevond om, zooals door vorst Menchikoff was opgeworpen, in eene diplomatieke overeenkomst de godsdienstige voorregten op te nemen, welke aan de grieksche kerk zijn toegestaan. Niettemin geeft Z. M. den troost dat HD. niet in het minste tot het veroorzaken van dezen staat van zaken heeft medegewerkt.

„Voorzeker heeft de Ottomanische regering van den beginne af de beste gevoelens aan den dag gelegd en alle gelegenheden tot vereffening aangeboden betrekkelijk alle vraagstukken, welke vorst Menchikoff gelast was, volgens 's keizers bevelen, te regelen, en zelfs betrekkelijk eene zoo tedere zaak als die van de godsdienstige voorregten van de Grieksche kerk. Daar zij zich verbonden door die vredelievende gevoelens liet geleiden, heeft zij in geenen deele die verzekeringen weigerde te geven, welke allen twijfel hadden kunnen doen verdwijnen en wegnemen, welke te dezen aanzien mogten zijn gerezen, koesterde de Porte, vooral bij de erkende wijsheid van vorst Menchikoff, de hoop dat die gezant zich voldaan zou hebben getoond over het ontwerp van eene nota, dat hem hartelijk is overhandigd,

en hetwelk alle verlangde verzekeringen behelsde: hoe 't zij, er heeft een betreurenswaardig feit plaats gehad.

„Het is waar dat Z. H. vorst Menchikoff, voor de tweede maal, het oorspronkelijke van de *sened* (overeenkomst), die hij aanvankelijk gegeven had, heeft verkort, en, terwijl hij ten slotte een ontwerp van nota gaf, heeft hij daarin eenige veranderingen gemaakt, hetzij in de bewoordingen, hetzij in het opstel en den titel van het stuk. Maar het bleef altijd den aard eener overeenkomst behouden, en daar zulk eene diplomatische verbindtenis niet kon overeenkomen noch met de onafhankelijkheid van de Ottomanische regering, noch met de regten van haar souverein gezag, kan men aan de beweegredenen van wezenlijke onmogelijkheid, hieromtrent door de Porte voorgedragen, geenszins den naam van weigering geven, en daarvan voor Z. M. den keizer van Rusland, een punt van eer maken.

„Wat meer is, als men zich over die onmogelijkheid beklaagt en haar aan een gevoel van mistrouwen toeschrijft, geeft dan niet veeleer Rusland, daar het niet in het minste in aanmerking neemt de verzekeringen op de plegtigste wijze door de Verhevene Porte gegeven, en daar het als onvermijdelijk stelt die verzekeringen [illegible] acte op te nemen, krachte van overeenkomst [illegible], geeft dan niet veeleer Rusland een doorslaand bewijs van zijn gemis aan vertrouwen jegens de Ottomanische regering, en heeft deze, op hare beurt, dan niet het regt, zich te beklagen.

„Niettemin verlaat zij zich, ter beantwoording van deze twee punten, op de hooge, zoo zeer bekende regtvaardigheid van den keizer van Rusland, evenzeer als op het doorzigt en de zoo bij uitstek vredelievende bedoelingen van Uwe Excellentie, welke, voorzeker, ieder heeft kunnen erkennen en waarderen.

„Z. M. de Sultan heeft, door een keizerlijken firman, voorzien van zijn verheven *hatti-sherif*, op nieuw de voorregten, regten en vrijheden bevestigd, waarvan de geestelijken en de kerken van de Grieksche eeredienst van oudsher in het genot zijn.

„De verhevene Porte zal nooit aarzelen, de verzekeringen gestand te doen en verder te geven, wat vervat en beloofd is in het ontwerp van eene nota, kort vòòr zijn vertrek aan Vorst Menchikoff overhandigd. De van de zijde Uwe Ec. ontvangene depêche gewaagt er van, dat de Russische troepen de grenzen zouden overtrekken. Die verklaring is onbestaanbaar met de verzekeringen van vredelievendheid en welwillendheid van Z. M. den Keizer. Zij is, met der daad zoo strijdig met hetgeen men van eene bevriende mogendheid verwachten mag, dat de Porte niet weet daarover te denken. De toerustingen en verdedigings-middelen van de zijde der Porte bevolen, zijn dan ook, zoo als zij het op officiele wijze aan de mogendheden verklaard heeft, noodwendig alleen veroorzaakt geworden door de aanzienlijke wapeningen van Rusland.

„Zij maken niet dan eenen louter verdedigenden maatregel uit. De regering van den Sultan, die geenerlei vijandige bedoeling tegen Rusland heeft, koestert het verlangen, dat de oude betrekkingen, welke Z. M. ook van zoo dierbaren aard verklaart, en waarvan de talrijke voordeelen voor beide parteijen zoo zeer in het oog vallen, tot haren aanvankelijken staat worden teruggebragt.

„Ik hoop dat het hof van Rusland, met een gevoel van vertrouwende hoogschatting de opregte en eerlijke bedoelingen der verhevene Porte zal op prijs stellen, en in aanmerking zal nemen de wezenlijke onmogelijkheid, waarin zij zich bevindt om aan de wenschen te voldoen, die haar haar zijn kenbaar gemaakt. Wordt deze onmogelijkheid ingezien, zoo als zij het verdient, dan zal de Verhevene Porte, ik kan het Uwe Exc. verzekeren, niet aarzelen een buitengewonen gezant naar St. Petersburg af te vaardigen om er de onderhandelingen weder op te vatten, en, gezamenlijk met de regering van Z. M. den Keizer van Rusland, eene schikking te beproeven, welke, terwijl die Z. M. welgevallig zij, van zoodanigen aard zou wezen; dat de Porte haar zou kunnen aannemen, zonder inbreuk te maken, hetzij op de grondslagen harer onafhankelijkheid, hetzij op het oppergezag van Z. M. den Sultan.

„Uwe Ex. kunt u er van verzekerd houden, dat ik mijnerzijds dien uitslag allezins wensche. Ik vertrouwe, dat dit van uwe zijde mede het geval is.

„Ik heb de eer enz.

(*get.*) Redschid.

Men kan voorzeker niet nalaten lof te brengen aan de gematigdheid en de kieschheid van uitdrukking, welke in dit staatsstuk voorkomen.

De tijdingen dat de Russen werkelijk de grenzen zijn overgetrokken, kwamen thans van verscheiden zijden, en de gegrondheid daarvan wordt onder de bladen te Parijs, alleen door het *Journal des Débats* betwijfeld.

Maar al heeft die bezetting werkelijk plaats gehad, hetgeen wel niet meer kan worden wedersproken, na de verschillende stellige berigten deswege van verscheiden punten ontvangen, is de hoop op het behoud des vredes nog geenzins daardoor verdwenen. Integendeel verscheiden omstandigheden [reeds gister door de telegraphische berigten in de hoofdzaak vermeld] dragen bij om de vredelievendheid in verschillende rigtingen in het licht te stellen.

Zoo heeft de Fransche regering van het Britsche kabinet eene nota ontvangen, strekkende tot kennisgeving dat *Engeland* de bezetting van de Donau-vorstendommen door de Russen *niet* als eene daad van *oorlog* beschouwt, en dat zij zich, dien ten gevolge, niet geregtigd oordeelt de vloot, onder bevel van lord Dundas, de Dardanellen te doen doorstevenen.

Zoo heeft men uit Weenen berigt, dat de zending van den graaf Giulay, ter bemiddeling naar Petersburg vertrokken, vooraf door Rusland en de Porte beide is goedgekeurd, zoodat dit veel kans geeft, dat die zending zal slagen.

De russische keizer heeft den 26 Junij te Petersburg een manifest uitgevaardigd, waarin de bezetting van de Vorstendommen wordt aangekondigd; den 27 zijn daartoe de bevelen afgezonden.

De vraag is nu in de eerste plaats wat Frankrijk zal antwoorden op de Britsche mededeeling, ten aanzien van de doorvaart der Dardanellen? Men houdt het er vrij algemeen voor, dat de fransche regering zich daarnaar voegen zal en geen last zal geven, alleen hare vloot de Dardandellen te doen doorvaren.

Binnenland.

's *Gravenhage*, 5 Julij.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester der gemeenten Asperen, Heukelum en Spijk J. C. M. Pompe.

Z. M. heeft benoemd tot griffier bij de arrondissements-regtbank te Eindhoven Mr. J. M. Ganderheijden, thans kantonregter te Zalt-Bommel.

Z. M. heeft het vice-presidium van administratie over de gevangenissen te Amsterdam, opgedragen aan den heer Jhr. Mr. J. M. Deutz van Assendelft, lid dezer commissie; en tot lid van dezelve commissie van administratie benoemd den heer Mr. Jolle Albertus Jolles, advocaat-generaal bij het provinciaal geregtshof van Noord-Holland.

De heer Lightenvelt, minister voor de zaken der R. C. Eeredienst in Nederland, is Vrijdag jl. te Brussel aangekomen, en, ofschoon hij daar slechts korten tijd heeft doorgebragt, heeft hij een bezoek aan den minister van Buitenlandsche Zaken gebragt, en een betrekkelijk langdurig onderhoud met hem gehad.

Naar wij vernemen moet de heer Lightenvelt te Parijs zijn aangekomen.

Wij hopen, dat geenerlei beletsel, ook niet eenigerlei ligte ongesteldheid den Minister voor de zaken der R. K. Eeredienst beletten moge, de reis naar Rome voort te zetten, om er *inderdaad* de zending te volvoeren, waarmede hij gezegd wordt belast te zijn.

Naar het schijnt, meent *de Nederlander*, dat de reis van den heer Lightenvelt ook in dien zin zou kunnen opgenomen worden, dat zij tot een ander doel strekte, dan om de lang beloofde bevrediging in het leven te roepen.

„Met genoegen, — zegt *de Nederlander* — zien wij „dat de wet, regelende het toezigt op de kerkgenoot„schappen, namens den *Raad van Ministers* aangebo„den is.

„Wij vertrouwen, dat de reis van den Minister voor „de zaken der R. C. Eeredienst *geene* (trouwens weinig „doeltreffende) *poging* is, *om de collectieve verantwoor„delijkheid te ontgaan.*"

En inderdaad: velen zijn er, die meenen, dat de heer Lightenvelt het liefst op reis zich bevindt, als de „lieftalige" wet in discussie zal komen.

Z. M. heeft benoemd tot kommandeur der orde van de Eikenkroon, jhr. H. W. A. ridder van Rappard, luit. van Marine 1ste klasse, adjudant van Z. K. H. prins Hendrik der Nederlanden.

Z. M. heeft den beroemden kunstschilder, den heer S. Opzoomer van Antwerpen, benoemd tot ridder der orde van de Eikenkroon.

De kies-vereeniging Orde te Rotterdam, heeft op den 4 Julij tot kandidaten voor leden van den gemeenteraad gekozen, de heeren J. F. Hoffman, H. van Rijckevorsel, F. J. Plate, Mr. W. S. van Reesema, D. P. van Wageningen, J. F. Schauren, J. W. L. van Oordt, Jacob Mees, Mr. C. A. van Kerckhoff, Dr. C. H. van der Looy, Mr. R. A. Mees en Mr. G. J. de Haas.

In plaats van den onlangs tot kapitein bevorderden 1sten luitenant d'Harvant, is tot adjudant van den generaal majoor Duijcker, militaire gouverneur der residentie en kommandant der reserve-brigade, benoemd de 1ste luit. van Bronkhorst, van het regement grenadiers en jagers.

Heden wordt in deze residentie op de gebruikelijke wijze gevierd de verjaardag van H. K. H. prinses Marie (tweede dochter van Z. K. H. Prins Frederik) en wel door het uitsteken der vlaggen van de openbare gebouwen en vele bijzondere woningen, het bespelen van het klokkenspel, en het houden van eene groote parade door de bezetting in de Maliebaan.

Hier ter stede zijn gekozen tot leden van den gemeenteraad, de heeren: Jhr. H. Steengracht van Oostorland, met 803, van de 1199 geldige stemmen; Buyskes, met 787, en Hattinga Raven, met 681 van de 1210 stemmen.

In de residentie is aangekomen en aan het hotel de l'Europe afgestapt de graaf L. Pappenheim, ritmeester in beijersche dienst, komende van Beijeren en de heer Raphaël Felix, zaakgelastigde van Mlle Rachel, komende van Parijs, om alhier de noodige regelingen te maken voor de komst dier beroemde tooneelspeelster in Nederland, alwaar zij met een wel zamengesteld tooneelgezelschap verscheiden steden bezoeken en verders voorstellingen geven zal; die weder een hoog kunstgenot beloven.

Eergisteren werd aan het etablissement van den heer Maas, te Scheveningen, een feest gevierd door de leden van het alhier gevestigde Koninklijke gilde van scherpschutters: *Oefening en Vermaak*, ter gelegenheid, dat hunne afgevaardigden, de heeren D. L. Welsink, W. M. van Heun en R. A. Savalle, op den wedstrijd met de bus, uitgeschreven door het Kon. genootschap: *St. Hubert*, te Utrecht, verscheiden prijzen hebben behaald, waaronder de groote prijs, een zilveren beker, met toepasselijk opschrift. Verscheiden heildronken, in de eerste plaats op Z. M. den Koning, beschermheer van het gilde: *Oefening en Vermaak*, vervolgens op het stedelijk bestuur en andere werden uitgebragt. Onderlinge vriendschap en welwillende belangstelling in de zaak dezer genootschappen zaten bij dit feest voor.

Heden heeft aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken de aanbesteding plaats gehad, van de levering van de benoodigde steenkolen, tot drijving der stoomwerktuigen voor de droogmaking van het Haarlemmermeer, van den dag der goedkeuring van de aanbesteding tot 1 Julij 1854, hetgeen is aangenomen door de heeren Verdor en zoon te Amsterdam, de Engelsche kolen voor ƒ80,47 de Rohr kolen door den heer A. van den Leeuw te Rotterdam voor ƒ55,55 en de Belgische kolen door den heer F. van der Velde te Gouda voor 57,88, allen berekend per 100 mudden.

Gedurende de maand Junij zijn over den Hollandschen spoorweg vervoerd 96693 personen, als: van Amsterdam 19673, Halfweg 409, Haarlem 12093, Vogelenzang 391, de Beek 65, Veenenburg 919, P. Gijzenburg 590, Warmond 299, Leyden 10130, Voorschoten 616, de Laan 328, 's Gravenhage 19660, Rijswijk 1765, Delft 7968, Schiedam 4862, en Rotterdam 17093. Van personen is ontvangen ƒ90837; van goederen ƒ13730; te zamen ƒ104,567, en in zes maanden ƒ491,324.

Gedurende de maand Junij zijn over den Rijn-spoorweg vervoerd 40629 personen, als: van Amsterdam 14962, Abcoude 1753; Loenen 1763; Nieuwersluis 580; Breukelen 1485; Maarsen 865; Utrecht 9746; Driebergen 2370; Maarsbergen 952, Veenendaal 618; Ede 267; Wolfhezen 163; Arnhem 4405. Van personen is ontvangen ƒ54,321, van goederen ƒ11410; te zamen ƒ65732.

Heden is de gewone zomervergadering der Provinciale Staten van Zuidholland geopend. Door Gedeputeerde Staten is daarop verslag gedaan van den toestand der provincie over den jare 1852, uit welk verslag wij de volgende uittreksels mededeelen:

De wettige bevolking bedroeg op 31 December 1852, in de steden: 138,875 van het mannel. en 162,788 van het vrouw. geslacht, te zamen 301,663; en in de gemeenten: 137,889 van het mannel. en 139,351 van het vrouw., te zamen 277,240; of in het geheel 578,903 zielen, waarvan 276,764 mannel. en 302,139 vrouw.

De feitelijke bevolking bedroeg in de steden: 140,982 mann. en 163,956 vrouw., totaal 304,938; in de gemeenten: 139,399 mann. en 140,356 vrouw., totaal 279,755; te zamen: 280,381 mann. en 704,312 vrouw., totaal [illegible]

De wettige bevolking is gedurende 1852 vermeerderd met 13,921 personen, waarvan 575 mann. en 6,2[illegible] vrouw.; en de feitelijke met 11,894 personen, waarvan [illegible] en 5,886 vrouw.

Het getal personen uit 15 gemeenten dezer provincie naar overzeesche gewesten vertrokken, bedroeg [illegible] meer dan in 1851.

De jongste verkiezingen van de Prov. Staten [illegible] afgeloopen, alleen bij de [illegible] onregelmatigheden [illegible] kunnen zijn [illegible] het aldaar verkozen lid.

Bij Gedep. Staten zijn in 1852 ingekomen 7894 stukken, die tot 3312 resolutien en verslagen hebben aanleiding gegeven en in 106 vergaderingen zijn behandeld.

Bij hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1852 is voor de kosten van het provinciaal bestuur, voor zooveel het Rijksbestuur is, toegestaan eene som van ƒ 66,600, daarvan is voor de behoeften der dienst beschikt over eene som van ƒ 63,884.06½, zoodat in 's Rijks kas, als onbeschikt is verbleven eene som van ƒ 2715,93½.

De enkel provinciale huishoudelijke inkomsten over het dienstjaar 1851 hebben bedragen ƒ 196.950,81½ en de uitgaven ƒ 166.134,13, zoodat deze dienst, sluitende op ulto December 1852, een batig saldo oplevert van ƒ 30,816,68½.

De ontvangsten over de dienst van 1852 hebben beloopen ƒ 152,837.44 en de uitgaven ƒ 104,687,97½.

De toestand der prov. geldmiddelen is alzoo allezins bevredigend te noemen.

In 185 gemeenten bedroeg het getal kiezers voor de gemeenteraden 24,026. — De gemeente archieven zijn over het algemeen in eenen zeer goeden staat. — Bij de gemeente-begrootingen voor 1852 werden als ontvangsten geraamd op ƒ 4,383,879,66 dit is ƒ 222,106,35 meerder dan voor 1851, en de uitgaven op ƒ 4,326,415, 12½ of ƒ 199,[illegible],35 meerder dan voor 1851.

De gezondheidstoestand der ingezetenen is gedurende 1852 over het algemeen zeer voldoende geweest. Zoo ook de toestand der zoogenaamde gast- of ziekenhuizen en krankzinnigen-gestichten. De bevolking der laatste gestichten bestond uit 171 mannen en 225 vrouwen, te zamen 396 personen, dat is 18 meerder dan op 31 December 1851.

Het aan de provincie opgelegd contingent voor de nationale militie voor 1852 bedroeg, gewoon 1467, buitengewoon 58, te zamen 1525 manschappen, waarvan 1501 als militiens zijn ingelijfd. Er zijn 100 voorzieningen in hooger beroep, tegen de uitspraken der militieraden bij Ged. Staten ingediend. Naar aanleiding daarvan zijn 52 decisien van militieraden gehandhaafd en 48 vernietigd.

De toestand der dienstdoende schutterijen was over het algemeen gunstig. Die der rustende over het algemeen niet zoo gunstig. De sterkte der dienstdoende schutterij in de provincie bedroeg; actief 4922, reserve 3841, te zamen 8763, en der rustende schutterij actief 4886, reserve 3859, te zamen 8745; zoodat de geheele sterkte der schutterijen bestond uit 17,508 man.

Er bestaan in de provincie 387 kerkelijke gemeenten der verschillende gezindheden, met 497 dienstdoende leeraren, enz. Tusschen deze laatsten en de gemeentebesturen bestaat vrij algemeen eene gewenschte verstandhouding.

Het getal openbare scholen bedraagt 260, dus 5 meer dan in 1851; dat der bijzondere scholen van de 1e klasse is weder met 6 toegenomen, en bedraagt nu 58; terwijl het getal bijzondere scholen der 2e klasse met 2 verminderd is, en thans bedraagt 151. Het geheel getal van deze [illegible]

Het aantal leerlingen op alle deze scholen bedroeg den 15 Januarij 70,190 en den 15 Julij 1852; 59,765, hetgeen eene vermeerdering aanwijst van 1363, en 769 leerlingen op dezelfde tijdstippen van het jaar 1851. — Gemiddeld was het getal leerlingen op deze scholen, gedurende het jaar 1851, na aftrek der avondscholieren die tevens de dagscholen bezochten 62,793.

Het onderwijs op de openbare scholen heeft weder groote stof tot tevredenheid opgeleverd, daar het op meest allen goed en doelmatig is ingerigt.

Het onderwijs op de zeevaartkundige school te Rotterdam is op gelijken voet als in vroegere jaren voortgezet en heeft goede vruchten gedragen; het aantal leerlingen was 27. — De clinische school aldaar is in het schooljaar 1851/52 bezocht door 59 personen, waaronder 9 vrouwen; de staat van het onderwijs was in alle opzigten voldoende en het gedrag der leerlingen bijzonder goed.

Aan de Koninklijke akademie voor burgerlijke ingenieurs te Delft [illegible] Ihr. Dr. G. Simons, namen in 1852 166 studenten [illegible] het onderwijs in de verschillende vakken deel. De nuttige strekking dezer inrigting wordt meer en meer erkend.

Het aantal leerlingen op de gymnasien in Zuidholland was gedurende 1852: 358; als te 's Gravenhage 114, Rotterdam 193, Leiden 58, Delft 24, Gouda 48 en Brielle 21. Op de Latijnsche scholen te Dordrecht, Schiedam en Gorinchem telde men 23 leerlingen. — In het algemeen is de staat van het onderwijs in deze inrigtingen zeer voldoende, op sommige gymnasien zelfs uitmuntend te noemen.

Aan de hoogeschool te Leiden bedroeg het aantal studenten op 31 December 438, terwijl bovendien aan de Athenaea studerenden in de rolle der hoogeschool waren ingeschreven

De in 1851 geopende Akademie van beeldende kunsten en technische wetenschappen te Rotterdam telde den 31 December 311 gewone leden, 81 leden van verdiensten en 454 leerlingen. De teekenscholen te 's Gravenhage 314 leerlingen, Schiedam 108 en Leyden 177, verkeeren in gunstigen staat. De Koninklijke Muzijkschool te 's Hage voldoet op den duur allezins aan hare bestemming; het getal leerlingen bedroeg ruim 170.

In nagenoeg de helft der gemeenten in deze provincie was de toestand van het armwezen in 1852 dezelfde als in 1151; in ruim een vierde gedeelte de toestand gunstiger dan in 1851; terwijl in de overige gemeenten, vooral ten platte lande, achteruitgang werd waargenomen of de toestand over het geheel minder gunstig was, welk laatste meerendeels aan bijzondere oorzaken en plaatselijke omstandigheden is toe te schrijven.

Het getal dergenen, die ten laste van het Rijk verpleegd of bedeeld moesten worden, was in 1852 nagenoeg gelijk aan dat van 1851, doch toen reeds bedroeg het veel minder dan in 1850. De bedelarij wordt steeds zooveel mogelijk geweerd. In den loop van 1852 werden uit deze provincie 368 personen en dus 61 meer dan in 1351, naar de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid overgebragt.

De inrigting der politie is over het algemeen voldoende die ten platten lande laat echter nog altijd veel te wenschen over.

In 1852 hebben in de onderscheidene gemeenten dezer provincie 53 branden plaats gehad, dat is 24 meer dan in 1851. Door die branden zijn vernield 112 panden waardoor eene schade is aangerigt van ƒ 188,537.

In 36 verschillende gevangenissen zijn, gedurende 1852 bij afwisseling aanwezig geweest 5495 personen, waarvan 4383 mannen en 1112 vrouwen; en op 31 December 1852: 1476 personen, waarvan 1177 mannen en 299 vrouwen.

Het getal huizen van bewaring is met één vermeerderd en bedraagt dus thans 24. In het geheel bezit Zuidholland thans 27 afzonderlijke gevangenis-gebouwen.

Het gedrag der gevangenen was over het algemeen zeer goed, de gezondheidstoestand gunstig, de voeding voldoende. De kosten van onderhoud der gevangenen en gevangenissen hebben bedragen ƒ 111,000,92 en de kosten van bestuur ƒ 45,812,04½, te zamen ƒ 156,812,96½.

Het bedrag der invorderbaar verklaarde kohieren van 's Rijks directe belastingen over het dienstjaar 1852, was aan hoofdsom ƒ 3,773,676.60 en opcenten ƒ 1,196,421.57; totaal ƒ 4,970,098.17.

De opbrengst der in- en uitgaande regten over 1852 heeft bedragen ƒ 2,422,994.02½, die der accijnsen ƒ 5,573,448.49; der zegel- en registratieregten enz. aan hoofdsom ƒ 1,695,066.73 en opcenten ƒ 644,118.16½; te zamen ƒ 2,339,184.89½; der regten van waarborg op de gouden en zilveren werken ƒ 41,524,49½; der domeinen ƒ 320,756.93; en posterijen ƒ 384,115.66.

De groote Rijkswegen zijn in behoorlijken staat onderhouden, even als de in die wegen bestaande kunstwerken, als sluizen, bruggen enz.

De toestand van den landbouwer is in 1852 over het algemeen vrij gunstig geweest. De gezondheidstoestand van het vee was bevredigend; de veefokkerij is zeer toegenomen; zoo ook de tuinbouw en boomkweekerijen.

In 1852 zijn in 26 gemeenten verveeningen geschied door 1180 arbeiders. De staat van het jagtveld was over het algemeen ongunstig. Er zijn 747 acten tot uitoefening der verschillende jagtbedrijven verleend. Er zijn geregistreerd 52 eendenkooijen, 17 duiventillen, 2 zwanendriften. 2743 stuks schadelijk gedierte zijn in 1852 gedood, waarvoor aan premien is uitbetaald ƒ 827.

De staat der visscherij in de binnenwateren was in 1852 zeer gunstig. Het getal verleende visch-acten beliep 2790. Dat der kostelooze vergunningen tot uitoefening der visscherij met een vischtuig, 932.

De groote of zoutharing-visscherij is uitgeoefend door 93 schepen, die te zamen 1499 lasten hebben aangebragt.

[illegible] gaan, en de toestand der kleine industrien en bedrijven over het algemeen bevredigend.

De binnenlandsche handel was in 1852 niet minder levendig dan in het vorig jaar, de kleine- of winkelhandel verkeerde in een bloeijenden toestand. De groothandel was minder voordeelig.

Het aantal schepen voor de binnenlandsche scheepvaart bedroeg 3586, hebbende gezamenlijk eenen inhoud van 72,435.

De ijk der maten en gewigten heeft opgebragt ƒ 12,589,40½. De middelen van vervoer te water en te lande schijnen voldoende te zijn. In 11 gemeenten is in 1851 de broodzetting afgeschaft.

In de zitting der Provinciale Staten van Zuidholland van heden heeft de heer Jhr. Mr. J. A. ridder van der Heim van Duivendijke, onlangs benoemd tot Commissaris des Konings, het voorzitterschap aanvaard met eene toepasselijke rede.

Vervolgens zijn de geloofsbrieven der nieuw gekozen leden onderzocht en al de nieuw benoemden toegelaten, met uitzondering van den heer Prince, wiens toelating is aangehouden, totdat al de stukken, tot zijne benoeming vereischt, zijn ingezonden; terwijl tot de toelating van den heer van der Wall[illegible], na eenige discussie, is besloten met 45 tegen 20 stemmen.

Daarna is de vergadering overgegaan tot de zamenstelling harer afdeelingen.

Voorts is kennis gegeven van een groot aantal voorstellen en andere stukken, welke of verzonden zijn aan de afdeelingen, of commissoriaal zijn gemaakt.

Eindelijk is besloten morgen over te gaan tot de benoeming van leden van het collegie van Gedeputeerde Staten, ter vervulling der vacatures, ontstaan door de aftreding volgens den daarvan gemaakten rooster; en voorts tot de behandeling van nog drie onderwerpen van eenvoudigen aard.

Laatste Berigten.

Van regeringswege wordt heden aan de kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, ook ter mededeeling aan de kamers, vermeld bij § 8 der circulaire in de *Staats-Courant* van 29 Junij 1852, verzonden een verslag van Zr. Ms. consul-generaal te Rio Janeiro, wegens den handel dier provincie van Brazilie over 1852, betreffende onderscheiden aldaar ontworpen of reeds begonnen ondernemingen, onder anderen de stoomvaart op de Amazonen-rivier naar Peru, en een aan te leggen spoorweg naar de provincien Minas Geraes en S. Paulo.

Daarbij is gevoegd een staat van de Nederlandsche scheepvaart met de haven van Rio Janeiro, gedurende hetzelfde jaar.

Bij besluit van den 30 Junij zijn het St. Antony's Gasthuis, genaamd Verbeterhuis, te 's Gravenhage, en het Stads krankzinnigen- en verbeterhuis te Dordrecht, verklaard te behooren tot de geneeskundige gestichten bij Art. 2 der wet van den 29 Mei 1841 (*Staatsblad* nº. 20) bedoeld.

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 5 Julij 1853.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned. W. Schuld.	2½	62 15/16 3 15/16		Pct.	
Dito Certificat.	3	76 7/16 ⅛	*Hope* 1798/1816	5	108½
Dito dito	4	94½ 1/16	Dito 1828/1829	5	107⅝
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Hand.-Maats.	4½	129	Dito *Hope*	4	98½
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	92
Certificaten.	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
Dº *Rothschild.*	2½	52¾	Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito	6	
Obligatien.	3		**Polen.**		
Spanje.			Obligatien	4	
Nieuwe	1	22 7/16 ½ 7/16	**Oostenrijk.**		
Dito Buitenl.	3	47⅝			
Dº Binnenl. 5/m.	3	42½ 5/16 ¼			
Bew. Sp. Com.		5 11/16 13/16	Metalliek	5	81 11/16
Amort. Schuld.		[illegible] 11/16	Dito [illegible]		
Portugal.			[illegible]	[illegible]	94
Londen	5	88 9/16 ⅜ ⅝	Dito 1847	2½	42
Dito dito	4	[illegible]	Dito 1851/1852	2½	41⅞ 15/16

Polen Loten [illegible] bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 98½. Philad. Bank-Actien 4⅜. Mexic., te Londen 3 pct. 26 ⅛, 1/16. Dito onb. 26½. Gren. onbepaald 21⅝. Dito uitgesteld 9 11/16. 1/16. Ecuador 4⅛. 1/16. Nieuwe 3 pct. Portug. 36. ⅛. Thesaurie Amsterdam 107.

Van geene der genoteerde fondsen verdienen handel en variatie eenige afzonderlijke vermelding, de stemming was aanvankelijk over het geheel iets beter, doch de markt sluit integendeel flaauwer, voornamelijk in Mexic. en Portugeezen.

LONDEN, 4 Julij. Consols op tijd 97⅝; Mexico nieuwe 3 pct. 26⅜; Ecuador 5; Spanje 1 pct. 22. Grenada, Venezuela flaauw. Overige onveranderd.

PARIJS, 4 Julij. Fr. rente 4½ pct. 101.60; dito 3 pct. 75.50; Spanje binn. 3 pct. 41; dito nieuwe 1 pct. [illegible]; België 4½ pct. 97; Russen 4½ pct. 98½; Piemont 5 pct. 97.

MADRID, 1 Julij. Spanje binn. 3 pct. 42⅞; dito nieuwe 1 pct. 23 7/16, ex. dividend; Certificaten 3½.

WEENEN, 4 Julij. Metall. nieuwe 5 pct. 93⅞; Bankact. 1406; Lomb. Venez. 98½; Londen 10.47; Parijs 129½; Zilver 9⅝.

Per Telegraaph.

PARIJS, Dingsdag 5 Julij. Er is aan de Fransche en Engelsche vloten bevel gegeven, om de Dardanellen niet binnen te zeilen, zoolang Rusland zich zal bepalen tot het bezetten van de Donau-Vorstendommen.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.